

Analýza inštitútu odstúpenia od spotrebiteľskej kúpnej zmluvy a jeho právne následky pre kontrahentov

(autor: Mgr. Tomáš Čík, advokátsky koncipient)

Predmetom ostatnej analýzy, ktorú sme si pripravili pre našich čitateľov je komplexný rozbor odstúpenia od spotrebiteľskej kúpnej zmluvy ako parciálneho nároku kupujúceho uplatneného voči predávajúcemu z titulu zodpovednosti za vady. Zároveň poukážeme aj na právne následky, ktoré právna úprava *de lege lata* s predmetným právnym úkonom spája, t. j. aké práva a povinnosti ukladá v danom prípade normotvorca kontrahentom tohto zmluvného typu.

I.

Pre úplnosť v prvom rade uvádzame krátky teoretický exkurz. Vo vzťahu k nárokom kupujúceho poukazujeme primárne na skutočnosť, že jednotlivé čiastkové nároky závisia od charakteru danej vady, prípadne od ich periodicity či súčasnej existencie väčšieho množstva vád. Občiansky zákonník v rámci zodpovednosti predávajúceho za vady normuje v príslušnej časti v prospech kupujúceho nasledovné nároky z vád: **a) bezplatné, riadne a včasné odstránenie vady; b) výmena veci (prípadne súčasti veci); c) zrušenie zmluvy; d) primeraná zľava z ceny**, a to v závislosti od toho, či sa jedná o vady: **1) odstrániteľné, 2) neodstrániteľné (brániace riadnemu užívaniu veci); 3) iné neodstrániteľné (avšak umožňujúce vec užívať dohodnutým či obvyklým spôsobom).**

Ako už bolo naznačené v úvode, v nasledujúcom texte budeme, na prípade z našej praxe, venovať pozornosť výlučne čiastkovému nároku kupujúceho, a to jeho oprávneniu **zrušiť dojednanú zmluvu**. V predmetnej kauze išlo o zmluvný spor medzi kupujúcim (fyzickou osobou) a predávajúcim (obchodnou spoločnosťou). Meritom sporu bola zodpovednosť predávajúceho za vady motorového vozidla ako predmetu kúpy vzniknuté počas záručnej doby. Konkrétne kupujúci namietal opakovaný výskyt jednej a tej istej vady (celkovo sa v rámci zmluvného vzťahu vyskytla počas záručnej doby štvrtý raz), ako aj simultánny výskyt štyroch vád.

II.

V zmysle § 623 ods. 1 OZ „*Ak ide o vadu, ktorú nemožno odstrániť a ktorá bráni tomu, aby sa vec mohla riadne užívať ako vec bez vady, má kupujúci právo na výmenu veci alebo má právo od zmluvy odstúpiť. Tie isté práva prislúchajú kupujúcemu, ak ide síce o odstrániteľné vady, ak však kupujúci nemôže pre opätovné vyskytnutie sa vady po oprave alebo pre väčší počet vád vec riadne užívať.*“

Zákonodarca v § 623 ods. 1 OZ vymedzil nároky kupujúceho v prípade existencie neodstrániteľných vád brániacich riadnemu užívaniu veci. V tomto prípade prislúcha kupujúcemu uplatniť voči predávajúcemu právo na výmenu veci alebo právo na odstúpenie od zmluvy. **Identické práva patria kupujúcemu v zmysle stavu *de lege lata* aj v prípade opätovne sa vyskytujúcich (síce) odstrániteľných vád alebo v prípade súčasnej existencie väčšieho počtu odstrániteľných vád brániacich riadnemu užívaniu veci.** Podľa ustálenej súdnej praxe je pojem „opakovane sa vyskytujúca vada“ potrebné interpretovať tak, že rovnaká vada, aká bola v záručnej dobe už najmenej dvakrát opravovaná, sa vyskytne opätovne (totožne: rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 13.3.2008,

sp. zn. 33 Odo/208/2006; rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.12.1982, sp. zn. Cpj/40/1982, **R 22/1983**). *Vice versa* dodávame, že pojem „väčší počet vád“ je konštantnou judikatúrou definovaný ako súčasný výskyt najmenej troch vád (totožne: rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.12.1982, sp. zn. Cpj/40/1982, **R 22/1983**).

Vzhľadom na charakter a povahu vád v prejednávanej veci (zdanlivo nebrániace riadnemu užívaniu) by sa *prima facie* mohla javiť správna argumentácia predávajúceho, že (napriek opätovnému vyskytovaniu sa) nejde o vady znemožňujúce kupujúcemu riadne užívanie motorového vozidla, v dôsledku čoho nie je naplnený predpoklad aplikácie 623 ods. 1 OZ. V tomto kontexte upriamujeme pozornosť na judikát Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21.12.1977, sp. zn. Cpj/42/1977, **R 2/1978**, ktorý kreoval nasledovný právny názor: „*Nemožnosťou vec riadne užívať treba rozumieť prípad, keď je kupujúci v dôsledku opakovane sa vyskytujúcej vady alebo pre väčší počet odstrániteľných vád pomerne dlhší čas vylúčený z používania veci, takže nemožno od neho spravodlivo požadovať, aby také obmedzenie trpel. Vady s takými následkami treba klásť na roveň neodstrániteľným vadám.*“

Vzhľadom na závery judikatúry je nesporné, že v prípade opakovane sa vyskytujúcej vady (síce odstrániteľnej), ktorá znemožňuje používať vec zodpovedajúcim spôsobom má kupujúci nárok na výmenu veci či na odstúpenie od zmluvy. V predmetnom spore bola nepochybne vadou, ktorú možno subsumovať pod § 623 ods. 1 OZ vada, ktorej výskyt deklaroval kupujúci celkovo štvrtýkrát v rámci plynutia záručnej doby. Od kupujúceho nemožno totiž spravodlivo žiadať, aby trpel obmedzenie súvisiace s neustálym výskytom danej vady a následným pristavovaním motorového vozidla v spoločnosti predávajúceho za účelom reklamácie, čo v konečnom dôsledku výrazným spôsobom znižuje užívateľský komfort kupujúceho. Z toho dôvodu sme presvedčení, že kupujúci bol **v zmysle § 623 ods. 1 OZ oprávnený využiť svoje právo účinne odstúpiť od kúpnej zmluvy (čo napokon aj uskutočnil)** z dôvodu opakovane sa vyskytujúcej vady, keďže podľa spisovej dokumentácie preukázal jej **opätovný výskyt**. Z toho dôvodu došlo k zániku zmluvy s účinkami *ex tunc*, a to okamihom, kedy sa prejav vôle kupujúceho dostal do dispozičnej sféry predávajúceho. Zároveň dodávame, že strany sú v takom prípade povinné vrátiť si navzájom prijaté plnenia (porovnaj § 457 OZ). To znamená, že kupujúci je povinný vrátiť predmet kúpy a predávajúci má povinnosť vrátiť zaplatenú kúpnu cenu.

III.

Spornou však môže byť skutočnosť či má kupujúci nárok na vrátenie reálne zaplatenej kúpnej ceny (v plnej výške), alebo je predávajúci oprávnený žiadať náhradu za používanie predmetu kúpy do okamihu zrušenia zmluvy. V danom prípade bolo otázne či bude kupujúcemu vrátená kúpna cena v plnej miere napriek tomu, že vráti vozidlo tesne pred uplynutím päťročnej záručnej doby, kedy je jeho všeobecná hodnota neporovnateľne nižšia v porovnaní s jeho nadobúdacou cenou. V tomto kontexte poukazujeme na rozsudok Súdneho dvora EÚ (ďalej len „SD EÚ“) vo veci **Quelle AG proti Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände** zo dňa 17.4.2008, sp. zn. C-404/06, v ktorom SD EÚ pristúpil nasledovnému výkladu článku 3 smernice 1999/44/ES Európskeho parlamentu a Rady z 25. mája 1999 o určitých aspektoch predaja spotrebného tovaru a záruk na spotrebný tovar: „(...) článok 3 sa má vykladať tak, že **mu odporuje vnútroštátna právna úprava, ktorá predávajúcemu za predpokladu, že predal spotrebný tovar vykazujúci vadu, umožňuje požadovať od spotrebiteľa náhradu za užívanie vadného tovaru až do jeho nahradenia novým tovarom. Za predpokladu, že predávajúci dodá vadný tovar, nesplní si riadne povinnosť, na ktorú sa zaviazal predajnou zmluvou, a musí teda prebrať dôsledky tohto vadného plnenia. Prebratím nového tovaru ako náhrady za vadný tovar spotrebiteľovi, ktorý zaplatil kúpnu cenu, a teda si riadne splnil svoju zmluvnú povinnosť, nevzniká bezdôvodné obohatenie**“ (m.m. rozsudok SD EÚ vo veci **Pia Messner proti Firme Stefan Krüger** zo dňa 3.9.2018, sp. zn. C-489/07).

Zároveň dávame do pozornosti aj **rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 25.9.2008, sp. zn. 3 Cdo/113/2007**, v ktorom sa NS SR kreoval nasledovný právny názor: „Pri realizácii práva na zrušenie zmluvy môže dôjsť k situácii, že predaná vec je kupujúcim vrátená v opotrebenom stave. Ak vracia kupujúci po účinnom uplatnení práva na zrušenie zmluvy alebo práva na výmenu vecí obchodnej organizácii vec už používanú, **nemá obchodná organizácia právo na náhradu za znehodnotenie tejto veci vzniknutej jej užívaním a opotrebením od okamžiku zrušenia zmluvy alebo výmeny vecí.** Tento právny názor vychádza z toho, že kupujúci užíval vec až do zrušenia zmluvy (výmeny vecí) v dobrej viere ako vlastníka, takže voči nemu nemožno požadovať vydanie úžitkov za túto dobu (§ 458 ods. 2 OZ), ktorých výška býva posudzovaná podľa miery vzniknutého opotrebenia vecí. Z toho vyplýva, že ak vracia kupujúci predávajúcemu vec, pretože kúpna zmluva bola účinne zrušená, nemá predávajúci právo na náhradu za zníženie hodnoty vecí, ktorá je dôsledkom jej bežného (obvyklého) užívania a s tým súvisiaceho opotrebenia do okamžiku zrušenia zmluvy, ak kupujúci do tej doby vec užíval v dobrej viere“ (totožne: judikát Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21.10.1975, sp. zn. Cpj 57/75, **R 17/1976**).

Z citovaných súdnych rozhodnutí možno abstrahovať, že predávajúci nemá právo na náhradu za užívanie vecí a rovnako sa nemôže domáhať náhrady za zníženie hodnoty vecí, ku ktorému došlo riadnym užívaním. Domáhať by sa mohol jedine náhrady za nadmerné opotrebenie vecí z titulu náhrady škody, za predpokladu, že by boli naplnené podmienky na vznik zodpovednosti za škodu, eventuálne vydania úžitkov v zmysle § 458 ods. 2 OZ. Takéto riešenie najlepšie zodpovedá spravodlivému a rozumnému usporiadaniu vzťahov medzi účastníkmi zmluvy. Úžitkom v zmysle § 458 ods. 2 OZ je treba rozumieť aj opotrebenie vecí bežným užívaním, resp. samotné užívanie vecí kupujúcim, ktorým sa realizuje úžitková hodnota vecí. Vznik nároku na vydanie úžitkov, resp. náhradu za užívanie vecí je teda podmienený výlučne nedobromyseľným konaním nadobúdateľa. Ak kupujúci užíval vec na základe právneho dôvodu (zmluvy) a v dobrej viere (v danom spore ako vlastníka), nemožno uvažovať o jeho nedobromyseľnom konaní, ktoré je základným predpokladom pre uplatňovanie nároku predávajúceho na náhradu za užívanie, príp. nadmerné znehodnotenie vecí.

IV.

Zamyslenie na záver: *Ius est ars boni et aequi (Právo je umenie dobra a spravodlivosti).*

S obsahom daného latinského výroku by sa nemuseli v danej veci stotožniť predávajúci. Je v nami analyzovanom prípade naozaj v súlade so spravodlivým usporiadaním vzťahov vrátiť predávajúcemu vozidlo po takmer piatich rokoch užívania (s tomu zodpovedajúcim opotrebením) a zároveň od neho požadovať zaplatenie kúpnej ceny rovnajúcej sa novo nadobudnutému motorovému vozidlu? Z pohľadu predávajúcich sa javí takéto riešenie pomerne nespravodlivé, keďže v konečnom dôsledku (namiesto splnenia podnikateľského zámeru – dosiahnutia zisku) utrpel uzatvorením predmetného zmluvného typu vo svojej majetkovej sfére citeľnú ujmu, kým kupujúci uzavrel napokon „výhodný obchod“. V neprospech záverov „propodnikateľskej“ argumentačnej línie však svedčí aj stará rímska zásada ***Nemo turpitudinem suam allegare potest***, t. j. **nikto nemôže mať prospech z vlastného protiprávneho konania**. Sme presvedčení, že ak predávajúci dodal kupujúcemu vadnú vec, porušil tým svoju povinnosť poskytnúť vec riadne, t. j. bez väd, čím jeho plnenie spočívajúce v dodaní vadnej veci možno kvalifikovať ako protiprávne konanie. Z tohto dôvodu je neprípustné, aby predávajúci profitoval na úkor kupujúceho, ktorý do momentu zrušenia zmluvy neporušil žiadnu povinnosť. V celom rozsahu sa preto stotožňujeme s právnym názorom vysloveným Súdnym dvorom EÚ, ako i Najvyšším súdom SR, že v danom prípade sa jedná o porušenie synalagmatického záväzku zo strany predávajúceho, pričom tento je povinný niesť právne následky za porušenie zmluvnej povinnosti.